

NEMZETI TÁRSALKODÓ.

Második félév.

Holozsvár, September' 11kén, 1910.

11. szám

Tartalom: Töredékek egy magyar utazó-nő' emlékkönyvéből, (P.) 81. l. Kivonat egy atya' végrendeletéből, melyet fiainak 15 esztendő's korokban felbontani parancsolt, (Hunnfi) 83. l. A' felnőtt, (Szolga Miklós) 88. l.

Töredékek egy magyar utazó-nő' emlékkönyvéből.

Père la Chaise — a' párizsi temető.

A' civilisatio', erkölcsi műveltség' egyik nagy jele az: milly becsben tartjuk kedves holtaink' emlékezetét; 's a' gondolkodó temetők' minőségéből alkalmasint helyes ítéletet vonhat ki arra nézve, hogy ez vagy azon helységben, városban a' műveltség' melly fokon áll.

Csak átutazva Németországon, hányszor érezzük szemeinket megnedvesülni az egyszerű falusi temetőkre tekintve! Kies dombon, csinos kis templom' körében fris zöld pázsinttal vannak takarva, virágokkal gondosan körül ültetve a' sírhalmok, 's felettök — szomorú fűz' árnyékában — az egyszerű kereszt vagy sírkő többnyire szívből eredt lelkes felirattal emelkedik szerényül a' rózsák közül ki, fris virágfüzerek és koszorúk csüngvén rajta. Minden sírhant bizonyítja, hogy az élők' szívében még él az alatta nyugvó' szeretettel ápolat emlékezete. Csupán ezen látvány vonszódással, bizodalommal és tisztelettel tölt el a' lakosok iránt.

Párizsban a' Pere la Chaise, a' holtak' Párizsa a' nemzeti jellem' bélyegét szint úgy magán viseli, mint az alatta fekvő élőké; szint úgy ragadtatunk első látásakor gyönyör és

bámulásra. Ebben étellel, mozgással látszik minden tele lenni; minden el van követve, hogy a' halál' magától taszító komor tekintete, 's az örökös elválás' szívszaggató képzete mennyire csak lehet az élők' elől elhárítsák, és a' holtak' rende az élőkével közelebb egybehozattassék.

Az eleven, élettele Boulevard des Italiens-ből érünk a' Pere la Chaise' kül városába. Az itt élő már mind csak holtért foglalatoskodik, csak holtaktól veszi élelmét. Egyik kőfaragó műhely másikat éri; hol a' kész fehér márvány sírszobrok, hamvedrek, emlékelemek, oltárok és sírkövek közt tetszés szerint lehet választást tenni; csupán a' felirat hiányzik. Virágárusnók immortellek-ből * kötözött halotti koszorúkat árulnak.

A' Pere la Chaise' cziprusi és más fákkal béültetett magasságain, a' nevezetes emberek' nyughelyeihez vezető szép sétákban; a' gazdagok', nagyok' és diésők' sírboltjaikkal, fehér márvány emlékemelvényeikkel béépített utcákban; 's a' szegények' sírjaik közötti utakban mindenféle ollyakkal találkozunk, kik a' visszaemlékezés' szent adóját hozzák a' halál' oltárra.

Egy helytt munkásokat találunk, kik egy márvány építményt emelnek sietve fel; másutt az ünnepélyes gyászszekeret látjuk, melly egy új lakóst hoz. Tovább a' pap utolsó áldását mond-

* Immortelle: szalmavirág.

ja; utolsó marokföldet hányják az eltemetettre. Itt egy kertész gyönyörködve intézi el a virágparterre-t egy sír körül, vagy a körítő farostélyzatot igazítják; ott újonnan jövőknek sírokat ásnak.

Hány ifju lány jön szerelmese' karjára támaszkodva az Abelard' és Heloise' sírjánál édes fiatal szerelméről gondolkodni! 's ártatlan kebléből virágbokrétáját e' szerető pár' nyughelyére áldozatul leteszi. Hány jön, az élet' zajától kipihenni! 's leül a' Moliere', a' Lafontaine' sírja mellé, a' multtal társalkodva mindennapi unalmát felejteti. Hány ifju jön, az itt nyugvó lángészt vagy hősi szívet takaró sírtól lelkesülést kérni! 's bámulásával és elragadtatásával adózik. Hány jön, élénk fájdalomnak enyhülést keresni, az örökre elnyugodtak közé! Hány öreg katonán jön, bajtársát meglátogatni, kivel olly sok évekig hideget és meleget együtt szenvedett! Hány jön, elholt szeretett kedvesét siratni! Hány egész család, azon helyecskét szeretettel ékesíteni, melly alatt a' közüle kiragadtatott nyugszik! Hány ösmeretlen hintez andalogva egy egy virágot az ösmeretlen' sírjára!

Egy nyughely különös gondossággal ápolatásáért tűnt fel nékem; ekkor is egy kosárvirágot hagyott két fátyolos asszony ott. Közlebb mentem, 's a' felíratot elolvastván láttam, hogy már hét évek óta egy anya nyugszik ottan.

Férj nőnek, nő férjnek, szülő gyermeknek, gyermek szülőnek, barát barátnak, honfi honfinak szentelte emlékeken; a' gazdagok' és szegények', a' vének' és ifjak' sírjain: egyenlőleg lebeg az emlékezet', szeretet' és tisztelet' lelke.

Az alatt fekvő Párizs sok rázkodtató változásokon ment át. Lakószai, hűtei, véleményei változnak az idő' tisztító serpenyőjében. A' hol-

tak' Párizsa csendes, tisztelt békeuradalmát terjeszti; egyenlőleg befogad mindenkit, ki tőle nyughelyet kér. Sok ottan nyugvó' emlékezete régóta elenyészett; sok ösmeretlenül ért oda; soknak emlékezetét a' vélemény megczáfolta, szerte tépte; sokéra örökös gyalázat', gyűlölség' bélyegét nyomta; sokét nevetség, megvetés, sokét átok követi: de nyughelye szentül meg van őrizve a' gúnytól, bántástól, a' sírt illető tisztelet által. Ha találtaik még egy szív, melly érezni tud iránta; egy szem, melly könnyezni tud érte: itt adóját leteheti. Béke legyen rajta!

Egy más temető.

A' nap éppen olly éltetőleg süt erre is; a' hold szelid világát éppen úgy nyugtatja ezen is; a' reggeli harmat éppen úgy öntözi sírhantjait ennek is; az esti szellő éppen úgy lengedez e' felett is; ebben is éppen úgy kísérik szeretettel, sírva, zokogó fájdalommal fel az elhunytat utolsó nyughelyére: de ez a' temető pusztasága, elhagyatott. Nap a' sírhantokat kiszáraztja, megrepedezteteti; reggeli harmatnak nincs mit jótétezőleg tápláljon, mert az új sírok' zöld gyeptét barom lelegeli, letapodja; szellőnek nincs miben játszadozzék, mert fák nincsenek, hogy árnyaikkal a' sírokat oltalmazzák; sírhantok felett a' kereszték kidőlve, kitörve; az emlékövek — Oh bár itt már minden el volna mondva!

Egy szegény kis sír fekszik a' többi közt, mellybe egykor egy anya ártatlan reményeit szívszakadva letette, mert megholt kicsinyje' maradványit, mint az amériki vadak magával nem vihette; ámbár emlékezetét szívében hűven hordozta. — "Anyaföldben nyugszik, ugyanazon egy hon' fiai látogatják sírját, testvérei között marad." Így vigasztalta szegény magát. —

Az idő a' virágokat elhervasztotta, a' ró-

zsabokrokat kiszárztotta, melyeket ő annyi forró könnyekkel öntözött volt; a' minden ékitől kimeztelenített sírhalmot csak az emlékkőről lehetett megösmerni, 's ez egy lealjasodott, bémocskolt lélek' rothadt képzetével megfertéztetve. Szegény kicsiny elrejtett, az édes anyán kívül minden más előtt érdektelen sír, még te sem maradhattál bánalom nélkül! — Két anyának temeted reményeit — mert a' te fiad is, szánakozásra méltó anya, megholt — erkölcsében.

Ez a' kolozsvári temető.

P.

Kivonat egy atya' végrendeletéből, melyet fiainak 15 esztendőskorokban felbontani parancsolt.

Kedves fiaim!

Nincs ember kit magános óráiban meg ne szállna a' halálról gondolkozás 's elmélkedés. Ez a' tiszta lelkiesméretű kebelben csendesen nyugodtan tűnik fel. De hennem, nem tagadhatom, mindig némi nyugtalanság is keletkezik ilyenkor 's miért? mert a' halál' képe 's a' ti sorsotok mindig össze olvadva merül fel lelkemben. Ki indítja meg gyermeki, ki vezérli majd ifjúkori lépteiteket? ki ad igaz lélekből bár tanácsot, ha segélyt nem is, ki osztakozik jó 's balsorsotokban, örömmel 's fájdalommal? egy szóval: jövő sorsotok édes fiaim mindig ilyenkor ha nem is csendzavaró, de még is fájdalmas nyugtalanságot szül lelkemben. Lelkem' illy állapotjában írom nektek e' rendeket. Vajha ti is soraimat érző meleg kebelvel, erős tökéletű lélekerővel, 's állhatatos akarattal 's elszántsággal olvasnátok és szívnátok magatokba. Édes fiaim!

mikor ti ezeket olvassátok, jusson eszetekbe, hogy atyátok' csontjai, ki csak értetők szeretett volna élni, ki tudja hol, mellyik temetőben már porhadnak, a' ti boldogságtokért verő szív örökre elhült, 's nincs senki, ha józanan 's fogulatlan szívvvel körül tekintetek a' világban, ki igaz lélekkel jó 's rossz létetőknek örvendjen, busuljon — nincs ki az élet szövésény utain vezetni igyekeznék, nincs ki botlásitokat meleg résztvevő indulattal megjobbítani, helyre hozni törekedjék. Mert higyétek el édes gyermekeim! még azon kevés jobbak is, kik elöttetek pártolól, vezérül, vagy csak tanácsadóul is néha néha feltűnni látszanak, igen gyakran alá vetvék a' földi emberi gyarlóságoknak. Az atyai szív csak atyai kebelben lakik. Ha engedé vala sorsom' angyala éltemet csak addig nyulnia, mig bennetők az okosság' fénye viradva az ösvényt ha bár homályos alakban is, mellyen indulni 's járni kellenék, megmutattam volna, nyugodtabban szállnék le síromba. De ezen örömtől én is ti is fosztva vagyunk. Nem tehetem még is hogy azon tapasztalatimot, mellyekre az idő, küszködéseim, bukásaim tanítottak, mellyekre minden ifiunak 's néktek is az életben olly gyakran szükségtök van, és lesz, veletek, most már, mikor az okosság hajnalának kell hogy derüljön, ne közöljem. Nem hagyok én nektek kincseket, de még is kincseknél drágább vagyont hagyok, ha szavaimat, intéseimet megfogadjátok. Ha azt teszitek, atyai áldásomon kívül önszerencsétek, az emberek' becsülése 's szeretete lesz jutalmatok; — ha nem, a' bűnnek büntetése nem fog annak idejében hijányzani. — Mig tovább lépnek életem' történeteivel szükség megismerkednetek.

Ezen esztendőben logicus lettem. Ekkor történt újra egy nagy változás valómban. Szüléim, kik szegénységök mellett is a' tanulásomra megkivántató pénzmennyiséget mindig pontos-

son úgy kiszolgáltatták, hogy én tanítványi módra tanulhattam, szüntelen zsimbeltek rám hogy igen sokat költök, 's számot költségeimről adni nem tudok. Sok képpen próbálták szüleim a' bajt orvosolni. Tanítóim' kezében állott eddig pénzem, de azok is mint szokás, a' pénzkezelésben gondtalanok, vigyázatlanok voltak, 's úgy kell lenni, hogy a' számadás csak annyiban volt igaz, mi szerint a' kiadás a' bévételt pontosan üttötte vagy haladta. — Ezen módot elunva szüleim, a' mult évben egy velem egyenkorú, de fősvénységéről ismeretes tanuló' kezébe adták pénzemet által, de a' még rosszabb volt az elsőnél, mert itt semmi függés nem lévén szüntelen zsaroltam a' pénzt, a' nélkül, hogy a' kiveteket feljegyeztem volna, mit hihetően ő sem tett. Haza mentem előtt több illy mesterségben még forgottabb tanuló társaim' segítségével gondoltuk ki a' költségczimeket, mellyekkel apám' anyám' szemeit bé kellett kötni, és hogy a' sáfártis pontosságim felől meggyőzzem, igen feljegyeztem azon pénzt is, mellyet soha szememmel sem láttam. Ekkor történt hogy atyám septemberben ki indultamkor egy kis summát illy szókkal adott kezembe: „Itt van fiam ez a' pénz, nem bánom ha indulásodkor a' kapu előtt sárba vágod is, már logicus vagy, eszednek kell lenni. Én semmi esetre karácsonig több pénzt nem küldök.“ Ekkor született a' pillanat, mióta istennek hála, mai napig pénzsűköt nem érztem. Kezemben lévén pénztáram, szükségeim 's pénzem közt mindig tudtam egyensúlyt tartani. Ekkor vénebb diákok, látva hogy pénzemnek szabados ura vagyok, vacatiokon kártyázással megkísértettek. — Én örvendőve hogy vén diákok egy tanulóhoz le ereszkedtek, szivességöket az ügylőz járulással tiszteltem meg. Le ültünk hát ferblizni, játszótársim dicsérték arczvonalmimot, hogy azokból sem jó sem rossz szerencsémét kinézni nem lehet 's idővel még híres játékos

lehetek, mind e' mellett is 2 órányi idő alatt 5 forinttól megfosztottak. Melly hiány számításaimban 's szükségemhez idomított, de azt csak szükön fedhető pénztáromban olly érzékeny csapás volt, hogy a' nyerekedő kártyajátéknak soha többé barátja nem lehettem. E' volt azon 5 forint, mellyet éltemben legjobb helyre költöttem. — Tanúságul szolgáljon példám néktek is édes fiaim! a' nagyobbaknak csak jó példáját kövessétek. A' kártyajátékról a' törökök' elvét tartsatok meg. Ők pogányok, még is semmi szerencsejátékokot nem játszanak. Azt tartják ők: semmi észszel nem egyezik az, hogy azon pénzt, mellyről bizonyosan tudom hogy az enyém, egy vak lelketlen kártyától kérdjem meg, hogy enyém-e vagy másé. — A' kártyások pedig nem ezt teszik-e? — Azzal hizelgenek a' csábítók: tudom én, hogy nyerni fogtok; de sehol sem láttam annyiszor igazolva e' mondást: „Méltán veszti el a' magáét az, ki a' másét kívánja“ mint a' kártyajátékban. Száz ember jut koldusbotra, míg egy palotát emel belőle. Az illy úton szerzett pénznek nincs sikere. Könnyen jön könnyen megy. Csak a' fáradsággal, verejtékkal szerzett vagyont tudja az ember megbecsülni — 's higyétek el édes gyermekeim! mikor isten a' büntetést kimondta az emberre: „Véres verejtékkal egyed kenyeredet,“ akkor is áldást mondott reája. —

Collegiumi életemnek a' közönséges tanítói volt utolsó 's legszebb szakasza. Julius' 7-dikén 18 — mondtam el azon bucsuzómat, mellyet irományaim közt eredetileg megláthattok. Vége lett hát boldog esztendőmnek 's vége ezzel az iskolai gondtalan életnek is. — Keskenyedni kezdettek az iskola' falai 's nyilni a' nagy világ előttem, 's a' nagy tágasságtól eliszonyodtam. — Ekkor keblem, agyam ezer meg ezer egymást felváltó gondolatoknak, érzelmeknek tűzhelyévé vált. Nem volt senki, ki bátor kezekkel

utat mutasson merre induljak, nem senki, kinek vágyaim, kinézésem, 's reményim alakjait megmutatva sorsomról értekezhettem volna. Azok is, kik ezt vagy amazt javasolták előttem, vagy gyanusok, vagy lelkem törekvéseivel homlok egyenest ellenkezők voltak. — — — — —
 P. K. lehetett volna, ki legalább tanácsával az életre bátorítson, de ő nőtlen, világban forgatlan, 's az életet nem ismerő volt. Ha mondtam neki „pap leszek,“ jól teszed, felelte. Ha mondtam „pap nem leszek,“ — azt is helyben hagyta. Illy hánykodások közt indultam hazámba. Itt apám 's anyám kívánsága csak egy 's az volt, hogy pap legyek. Nem is iszonyodtam e' hivatástól, mert a' természettől meg voltam hívva rá, de lelkem fenekére e' hivatal ellen inkább egy bosszú mint undorodás ülepedett volt, 's ezt soha le nem győzhettem — oka — —
 Tanítóim e' lépésemet nem helyeslették, 's mások is több példakkal rettentettek. Minden pártfogás, összeköttetés nélkül menni a' világnak könnyen nyaktörő próba lehet, többször magamban elgondoltam. De mindig győzött lelkemben e' gondolat: — egyedül, józanon, igyekezetem iparkodásom után, meg kell élnem, ha ég föld összeszakad is. Ügyvéd leszek gondoltam magamban, legalább így álláspontot tág Erdélyben szabadon választhatok. Papságban egy ország' széliu rejtődő falú örökre eltemet magában. Azt is szem előtt tartottam, a' papságnak mosolygó derült a' reggele, szomorú az estvéje. Külső hivatalokban megfordítva. — Illy hánykodások közt 's után a' koczka vetve 's a' szent hivatal lelkemből kitagadva volt. — Ekkor a' sors látva megátalkodtságomat mosolyogva kezét nyujtani látszott, mert igen tisztelt udvarba meghivattam. — Készüléshez fogtam hát, 18 — József nap' estvéjén oskolai bizonyítványom aláírva kezemben volt, 's így collegiumi életem' utolsó éjszaka rám setétült. Sokat, igen sokat érzettem én ekkor, a' mult' em-

léke édesen zengett lelkembe vissza, a' jövődő mosolygó 's borzasztó alakban tünedezett felképzetemben. Utolsó éjszakámot volt tanítványim' éji éneke is érdekesítette; kik éjjél után szobámba jöve álmomból édes fájdalommal ébresztettek fel; e' volt életem' poesisének utolsó strophája, reggel már az élet' prosájára kellett felebredni. Reggel barátim 's tanítványim elkísértek utamban egy darabig, hol tőlök 's a' szép környéktől zokogás közt elbucszva, szekerebben magánosan gondolatimnak 's kebelküzdésimnek hagytam. Számot adni érzelmeimről most nem tudnék. Remény, félelem, bú, aggodalom dultak belsőmben. Elszakadva érzeni mind azon köteleket, mellyek 15 esztendő alatt a' szép E — 's környékéhez fűztek vala; képzeletim', ifju andalgásim', feszült reményim' boldog hazájától szakadni el; bizonytalan jövődönnek indulni elibe, egyedül, vezértelenül: ezeket összevissza gondolni, nem kis kebelfeszüléssel történhetett.

— — — — —
 Erdők, hegyek, völgyek zártak el már a' kedves vidéktől, 's lelkemben mindig csak egy indulat dult, az irigység, azok ellen, kiknek szerencsésb csillaguk még elmaradhatást engedett; setét utamat néha néha még azon remény derítette fel, hogy megizzadva pályámat célomat érhetem. — Nagy sárban két napi terhes úton érkeztem meg — M. Messzünneu szemembe ötlött a' szép kastély, képzetim' új világa. A' regényes környék kies fekvésü — — 's a' fejedelmileg épült kastély' megpillantása eloszlatta szívem' boruját, 's az új pálya' aggodalma idves hatással munkált valómra. — Felérkezve a' kastélyba, a' tisztartó szobájában adtam által pártfogómnak ajánló leveletem, ki laconice kérdezte „Rossz út volt-e?“ „Rossz' feleltem, 's ezzel ketté szakadt a' beszédfonal 's pártfogóm kiment a' szobából. — Én benn maradván több idegen képek között néztem körül 's vártam, hogy reményem, 's fontos hivatásomat méltánylólólag, a' tiszték lega-

lább fogadjanak, de mindenfelől hidegség; nagy későre a' tisztartó' szájából egy „tessék leülni,“ adta tudtomra, hogy én csak ugyan szobában vagyok. Meg nem fejthettem sehogymagának a' történeteket. Én, ki fél év óta képzetemben mindig — — nak éltem, collegiumi állásom' fénysugáiraival alkotva képét jövődömnek, itt zajgó, élénk elfogadtatásra számoltam. — Szépen kibutorozott szoba könyvtár' szomszédjában, szolgálatomra rendelt cifra legény, barátságomért esengő tisztség, sétáimot irigy szemmel kísérő cselédség, parancsolatomra készen álló paripa, 's több ehhez hasonlók tették képzelte világom' egyes országait. De fájdalom! oda menekületről, annak céljáról a' B — n kívül az udvarban semmit sem tudott senki, 's ő maga is nem egy reménnyel táplálkozó, képzeldus, magáról sokat hívó collegiumfényt; hanem legfeljebb egy tanulni tudó, vagy azt kívánó, tapasztalatlan iskolai ifjut várt. A' tisztartó' szobájában hallgattam ülve egy fél óráig, ekkor látva hogy a' tisztség héti gazdasági rendelkezéseit zavartalan folytatja, kimentem az országszerte híres inkább lőház' mint istálló' megtekintésére. Körül tekintetem az udvarban, hogy ki szalad vezetőmül, de engem úgy látszik senki nem látott, ámbár előttem, mellettem szüntelen nyargalt inkább mint ment sürgő sebességgel számadózarú arczával, most egy számtartó, majd egy ispány; a' kastélylépcsőzet' aljánál kalapjokat kezökben tartó birák, kérelmesek állottak szoborként. Sokat láttam én mondom, de én senkitől nem láttattam. Körül tekintetem a' pompás épületek között, 's egyiknek kettős homlok falán csak ugyan két faragott kő ló tünt felszememnek. Arra tartottam hát, külsőjéről istállónak lenni nem gondoltam. Itt az ajtóküszöbön pipázva ülő, különös alakú, öltözetű cselédség feltett kalappal csak ugyan bizonyossá tett, hogy ezek bizonyosan lovászok, 's az épület bizonyosan istálló. Elszántsággal léptetem az ajtónak,

's a' legénység' sorompoját áttörve pipafüst felleg között legkisebb kalapmozdítás sem esvén egy részről is, mint egy pseudo Jupiter az olympusra bébukkantam. Fontos képpel jártam meg szelvében hosszában az istállót, a' nélkül, hogy sem én valakihez, sem valaki hozzám szólott volna. Minden tudomány mit onnan akkor kihoztam az volt, hogy az istálló bolthajtása két sor kőoszlopokon nyugszik, egy házban sok nyereg kantár van 's a' t., 's hogy a' lovak fővel' rais felé állottanak. Vissza siettem az udvarba látatni magamat, de mindenfelől az előbbi figyelmetlenség. — — — — —

Napok, hetek telni kezdettek 's én zavartalanul senkitől sem háborítva, ültem deáki álmaim' 's ifju heves reményim' romain, mintegy Marius a' Carthago' omladékain — mig elvégre mint selyem bogár édes álmaim' pupáját átrágvva, új szárnyakkal, 's új erővel egy új, egy más életre kirepültem 's újból neki kezdtem a' nagy világ' abecjének. — Sok tekintetekből az udvari életet vagy ügyvédi pályát tűzvévén magam elébe pályacélul, minden perczét időmnek használni eltökéltem magamban. — Itt a' gazdaságra nézve tág mező nyílt előttem. Lótenyésztés, birkanevelés, váltó-kertgazdaságok, itt már béhozva — 's egyszerűval a' gazdaság' minden egyes ágaiban lépések téve 's a' mik nem voltak, azokra előkészületek alapos ismeretekkel. Különbféle hasznos, célirányos gazdasági ismeretek, beszédek mind a' lelkes, tapasztalt, lángelméjű, 's érczakarátú B —, mind annak türeshez, munkához 's igazán bajhoz edzett szép ismeretű 's szilárd lelkületű inspectora' részéről. Itt úgy szólva, csak szem, 's fül kellett, még is ragadt az emberre valami. — —

Igy teltek a' napok hetek; rendszerint a' telet M. Vásárhelyt a' cancellerián, öszöt nyarat tisztelt pártfogomnál töltöttem, 's mindenütt eleget akarva tenni kötelességemnek, az ifiaktól úgy nevezett cancellistai élet' bútalan kelle-

meit nem érezhettem. Nem is olly ifiu' számá-
ra nyilnak azon híresztelt örömvirágok, ki ma-
ga kéntelen életsorsot, boldogat vagy boldog-
talant vivni ki magának, mint a' millyen én is
voltam. Olly ifiak élík ott is vig napjukat, kik-
nek szülei hordozhatják helyettök az élhetés'
gondját. — — — — —

Mindezeknek 's többeknek fontos vizsgálá-
ta hamar megérlelt azon gondolatra, hogy az
iskolákat bár mi kijelelten végzett ifiu is csak
kezdő a' nagy világban, 's elismerve hogy iskolai
ismeretének nagy része csak hó pelyhek, mely-
lyek a' nagy világban egy szél' fuvalmára, vagy
nap' fényére elenyésznek — megfordítottam kiné-
zésem' vitorlát, 's szóval, tettel nem tanító csak
tanítványszerepet vettem fel — 's különösen tös-
tént három elszánás 's törekedés sarjadzott lel-
kem' fenekén.

1) Minden embert megbecsülni, 's külö-
nösen a' nagyobbak iránt mindig illő távolság-
ra tisztelettel viseltetni.

2) Törekedni egész erővel a' nevelés' fo-
gyatkozásait a' lehetőségig helyre hozni.

3) Össze húzni a' képzelt nagyság' vitor-
lát, 's igyekezni az embernek mindent magá-
ban feltalálni.

Ezen hármas célra törekedés hogy helye-
sen volt választva a' következés igazolta, mert
az egész udvarral legjobb egyetértésben éltem,
legjobb pártfogómnak bizodalját, leereszke-
dését, praefectusának elsőbb hajlandóságát, az-
után szivességét, 's végre mind e' mai napig
legforróbb barátságát megnyerni szerencsés vol-
tam, annyira hogy ezen nyereségem kipótol-
ná minden iskolai barátaim' veszteségét. Alá ad-
va magam mindennek, elismerve az igazságot,
hogy az emberi lélek mint aczél koptatással
fényesedik, a' deáki pusztá gögöt levetkeztem,
's lelki testi erejimet az élet pályájára idomítani
elkezdtem. Megbecsülhetetlen gyakorlata volt
lelki erőme az: hogy minden útmutató, ta-

nács adó nélkül lépve és léve udvarban, lépé-
seim', tetteim', 's egész magamviselete' rendsze-
rét magamból kellett kifejtetni, a' célra veze-
tő utat magamnak kellett számítani, és úgy szól-
va egész életem' tervét kifözni. — — — — —

— — — — — Közelgetett dicsően országló kirá-
lyunk' megkoronáztatása 's ide pártfogóm hogy
elvisz megígérte, a' minthogy september' köze-
pén Pozsonyba fel is indultunk. Itt új és na-
gyobb világ tünt fel lelkem előtt. Egy ország-
gyűlését, egy ország' nevezetesebb embereit lát-
hatni, tanácskozásait mindennap hallhatni, egy
átaljában a' világot nagyobb mértékűleg ismer-
ni — Pest, Buda, Duna, Bécs fénytoronykint
étek lelkemben. Teljesült is kívánságom, mert
Pestet september' közepén, valamint Pozsonyt is
megláthatám. Itt az új tárgyakban elmerültem,
's a' napnak minden perce idves bényomást
gyakorlott valómra. A' koronázást minden pom-
páiban és szertartásaiban láttam, országos ta-
nácskozásokban, kerületi 's mind két táblai ülé-
sekben naponként jelenvoltam. — Ekkor Magyar-
ország' jelesebb embereit megismertem. Octo-
ber' közepén ütött szerencsém' órája újra, mert
Bécszet a' birodalom' fővárosát is megláthatám,
hol két hétig mulatva, a' ritkább 's nevezetesebb
tárgyak' megtekintésire, nem csak a' nappalt, de
az éjszakának is egy részét használtam, 's meg-
vagyok győződve, hogy éltemnek két hetét so-
ha olly gazdálkodólag még nem töltöttem. Bé-
cszet leírásokból már előre Pozsonyban megta-
nultam volt, a' nevezetesebb tárgyakról kivona-
tot készítettem magamnak, 's e' szerint a' hely'
szinén mindig 's mindenüvé célirányosan me-
hettem. — Ha utazni szerencsétek leend valaha
édes fiaim! első gondotok legyen azon helynek
hová menendetek előre rajzát, 's leírását meg-
szerezni, a' nevezetesebbeket előre könyvből ki-
keresni 's megtanulni. — Így mikoron a' már
elmétekben ismért helyre érkeztek kétszeres le-
end gyönyörűségök, 's tizszeres utazási hasz-

notok. Sokan indulnak utazni, de minden előkészület nélkül; ezek haza tértükkor alig mondhatnak többet, mint azt, hogy mennyi pénzt költöttek — nagy várost, vizet láttak. A' világot teszi a' kültermészet, de teszik különösen az emberek. Az mesterséggel szépitve a' szemnek ad gyönyört, ez a' léleknek 's gondolkodásnak nyújt táplálékot. Az embert különböző viszonyokban látni, tanulhatni, főgyümölcsé útazásinknak. Nem cselekedhetik azért oktanabbul valaki, mintha utazni menve, szobába zárkozik, 's egy néma könyv' holt betűiben keres éldeletet, mit otthon is megkaphatna. Ez fő oka, miért olly világtalanok, sok világban járt akadémistaink — — — Fájdalom csak eddig irtam jelen soraimat, már ide kell jegyeznem a' szejény E — — halálát — ő itthon nem létemben hala el, egyszerű márványkő létezik sírjánál! — Nyugodj csendesen édes gyermekem! a' te emléked már csak édes álomként lebeg lelkünk előtt — te túl vagy minden földi bajokon, irántad már csak könnyeink vannak, aggodalmink nincsenek.

(Folytatása közelebből.)

MUSA.

A' felnőtt.

Vidor fiú valék,
Játékos, csintalan,
Nevetve vígadék
'S daloltam untalan.

Andalgtam hosszasan
Természet' bájain,
Órákig mulaték
Patakcsa' partjain.

Hús lombu fák között,
Vad erdő' rejtekén,
Tar szikla' csúcsain
Kéjem' találtam én.

'S bár merre járdalék
Öröm mosolyga rám,
Örömmek lángjait
Kéblembe' hordozám.

De évre jött az év
És ködbe szálla el,
A' zöld galy hervadott,
'S virúla újra fel.

'S agyamban ébredett
Az ész' vezértüze,
És minden léderűt,
Nyugalmat szétüze.

Szét néztem élesen
A' nagy világ felett,
'S amúlat fogta el
Még ifju lelkemet.

Ott láttam üldözött
Erényt nyomorgani,
Elhagyva, fénytelen
Magára bolygani.

És láttam egy hazát
Elesni kény miatt,
'S vitéz magzatjait
Nehéz bilincs alatt,

'S a' bánat lelkemen
Azóta óriás,
Mely dülva, rontva tég,
'S kéjemnek vermet ás.

Szolga Miklós.